

Artikel van de maand – Januari 2011

Missiologische waarnemingen in het OT (4) – Jona

Door Dr. Steef van 't Slot

De laatste ‘halte’ in onze korte serie over Oudtestamentische zendingsperspectieven is het boek Jona. Dit unieke, fascinerende verhaal leert ons *andere aspecten* van zending. ‘Jona’ betekent ‘duif’ – een zachtmoedig, vreedzaam dier – en de clou van het verhaal lijkt te zijn: het veranderen van een rebel in een bewogen man. Het boek schijnt meer te gaan over Gods werk *in* een mens dan Zijn werk *door* hem. Net als Jona, wil God dat *wij* (Godvruchtig) zullen *zijn* – voor we Zijn werk correct kunnen *doen*. Hoe was

Jona zo moeilijk geworden?

Er waren meerdere redenen. Jona had een woord van God voor koning Jerobeam II (793-753 v.Chr.) ontvangen: ‘Koning, neem je gebied terug van de Arameeërs! Ik geef je daartoe de macht. Ga, neem terug wat Israël toebehoort!’ Jerobeam gehoorzaamde en nam het land terug van de Syriërs.¹ Dat gaf Jona een goede reputatie aan het hof en veroorzaakte een nationalistische houding in zijn denken ten opzichte van Israëls vijanden. Tijdens zijn leven was de Syrische invloed afgenomen, maar een machtigere vijand verscheen aan de horizon. Het Assyrische Rijk had macht opgebouwd en werd een reële dreiging in Jona’s dagen. Geen wonder dat hij, gewend aan een vriend-vijand denken, weigerde Gods redding aan hen te verkondigen. Volgens Jona moesten vijanden verslagen, niet gezegend worden. Waarom zou je een gevaar voor Israël zegenen? Zijn loyaliteit, sympathie en bewogenheid golden alleen voor Israël, maar God wilde meer ruimte *voor de volken* maken in Jona’s hart.

Jona’s zendingsrol is nog steeds niet populair; ook wij vluchten graag weg van roepingen naar landen waar vervolgingsdreiging, onherbergzaamheid, extreme klimaten, armoede, ziekte, en gebrek aan comfort normaal zijn.² Begrijpen we waarom God Jona’s ‘politieke’ theologie op de korrel nam? En is het tegenwoordig niet net zo moeilijk voor Hem om arbeiders Zijn oogst in te sturen?³ Jona moest een schop in de goede richting hebben, net als wij soms!

God geeft Zijn werkers opdrachten. Maar als ze nu ongehoorzaam zijn? Ontslaat Hij hen? In tegendeel: Hij was bewogen met Jona en wilde *hem* leren bewogenheid te tonen aan anderen. We weten niet of hij dat ooit deed, maar belangrijk is dat wij niet dezelfde fouten maken. God nam tien stappen om Jona weer tot gehoorzaamheid te brengen: Hij zond een storm op de zee (1:4); de heidense (!) scheepskapitein riep Jona op tot gebed (1:6); de dobbelsteen wees hem als schuldige aan (1:7); hij werd door de zeelui ondervraagd (1:8); hij moest tegenover ongelovigen zijn zonden tegen God uitleggen (1:9,10); hij werd schuldig bevonden (1:12); hij stond beschaamd door de gebeden van de heidenen (1:14); hij moest Gods oncomfortabele

---

¹ 2 Kon. 14:23-25

² Misschien kunnen we het 10⁰-40⁰ Raam voor zendelingen van nu vergelijken met wat Assur was voor Jona?

³ Matt. 9:38. Het Griekse woord in die tekst voor ‘uitzenden’ is *εξβαλλω* (*exballoo*) en betekent ‘uitschoppen’

terugreis in de vis ondergaan (1:17); en hoewel hij weer leerde bidden, beleed hij zijn zonde niet (2:1-10). Uiteindelijk gehoorzaamde hij aan zijn oorspronkelijke opdracht (3:1-13).

Maar, hoewel hij nu gehoorzaamde, was hij niet overtuigd van zijn verkeerde houding, noch voerde hij zijn opdracht gewillig uit. Opmerkelijk is, dat God omstandigheden arrangeerde die Zijn doel dienden: Hij stuurde een storm en een vis die Jona aan land moest brengen. Toen deze eenmaal in Assur was, toonde God Zijn macht door voor een wonderboom, een worm en een oostenwind te zorgen.⁴ Alle gebeurtenissen waren bedoeld om Jona te krijgen waar God hem hebben wilde. Dit is een mooi beeld van hoe God Zijn kinderen leidt, en de verzekering dat Hij bereid is dezelfde weg tot Christus-gelijkvormigheid met *ons* te bewandelen!

Onvrijwillig werd de weggelopen zendeling een getuige voor de volken, door heidense zeelieden over zijn God te vertellen, en hen zo tot gebed en offers te brengen,⁵ waarbij hij hen door zijn voorbeeld liet zien dat het beter is dat één man sterft, dan het hele volk.⁶ En zo werd Jona, zelfs in zijn ongehoorzaamheid, een *type van Christus*. Jezus Zelf erkende dit later toen Hij Zijn drie dagen in het graf vergeleek met Jona's drie dagen in de ingewanden van de vis.⁷ Een *type* van Jezus worden, hoe mooi dat ook is, is niet Gods ultieme doel; worden *als* Jezus is dat wel. We zien God daaraan werken door het hele boek heen. Jona typeert ook het volk Israël in hun falende getuigenis naar de omringende volken.

Toen hij eindelijk aan zijn vijf weken durende, 900 km lange woestijnwandeling naar Ninevé begon, was hij nog steeds niet in de stemming om de God te verkondigen die hij zo goed kende.⁸ Hij koos een hel-en-verdoemenis benadering,⁹ die een *ongewenst* positief resultaat had. Hij had een goed Godsbeeld: maar zijn hart geloofde niet wat zijn mond beleed! God wilde dat Jona voorbede deed, net als Abraham voor Sodom of Mozes voor Israël.¹⁰ Dit zou hem tot een zachtmoedig man hebben gemaakt. Ondanks zijn gebedsloze prediking en zijn slechte houding, bekeerde de hele stad zich in zak en as met gebed en vasten.

Maar God gaf het niet op met zijn onbewogen dienaar: in hun dialogen wordt het contrast tussen driemaal 'maar Jona...' ¹¹ en driemaal 'maar de Heer' of 'maar God' ¹² levendig uitgedrukt. Het droeve eind van Jona's verhaal is dat hij schijnbaar zijn hart verhardde.¹³ Hij was aan verharding gewend geraakt omdat hij zich niet verootmoedigd had voor zijn vroegere ongehoorzaamheid.¹⁴ Het laatste dat we van hem zien is het 'Elija syndroom' ¹⁵: hij wilde sterven toen zijn opdracht voorbij was. Jona laat ons zien dat wie het vergif van geklaag in zijn leven toelaat meestal in zo'n houding blijft steken. Wellicht is het voor God moeilijker Zijn kinderen tot gehoorzaamheid te brengen, dan de heidenen met het Evangelie te bereiken!

---

⁴ Jona 4:6-8

⁵ 1:14-16

⁶ Vergelijk met Joh. 18:14

⁷ Matt. 12:40

⁸ Jona 4:2

⁹ 3:4

¹⁰ Gen. 18:16-33 en Ex. 32:7-14, 30-34 respectievelijk

¹¹ Jona 1:3,5; 4:1

¹² 4:4,9,10

¹³ 4:1-9

¹⁴ 2:1-10

¹⁵ 1 Kon. 19:4

